

घरेलु हिंसा र नेपाली महिलाको अवस्था

(कावासोती नगरपालिका वडा नं. ०६, चाँदनीटोलका महिलाहरुको एक समाजशास्त्रीय
अध्ययन)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तर्गत
समाजशास्त्र विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिको आंशिक आवश्यकता
परिपूर्तीका लागि कुमारवर्ती बहुमुखी क्याम्पस
समाजशास्त्र विभागमा प्रस्तुत
शोधपत्र

प्रस्तुतकर्ता

पेमा देवी आचार्य

कुमारवर्ती बहुमुखी क्याम्पस

कावासोती-२, नवलपरासी

रोल नं. २९९००१२/०७३

र.नं. ६-२-०२९९-००१३-२०११

२०१९

सिफारिस पत्र

यस क्याम्पसको छात्रा पेमा देवी आचार्यले एम.ए.दोस्रो वर्ष, समाजशास्त्र तथा मानवशास्त्र विभागले समाजशास्त्रमा स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्ति गर्नको लागि प्रस्तुत “घरेलु हिंसा र नेपाली महिलाको अवस्था ” (कावासोती नगरपालिका वडा नं.०६, चाँदनीटोल नयाँ गाउँका महिलाहरुको एक समाज-शास्त्रीय अध्ययन) सम्बन्धी विषयको शोधपत्र मेरो प्रत्यक्ष निर्देशन र सुपरिवेक्षणमा तयार पार्नु भएको हो । म उहाँको कार्य प्रति सन्तुष्ट छु र प्रस्तुत शोधपत्रलाई आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....
गुरु प्रसाद सुवेदी

शोध निर्देशक

समाजशास्त्र तथा मानवशास्त्र विभाग

कुमारवर्ती बहुमुखी क्याम्पस

कावासोती, नवलपुर

स्वीकृती-पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानवीक तथा सामाजिक शास्त्र संकाय अन्तर्गत समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तह पूरा गर्नको लागि पेमा देवी आचार्यले श्रद्धेय गुरु श्री गुरु प्रसाद सुवेदीले ज्यूको सुपरिवेक्षणमा “घरेलु हिंसा र नेपाली महिलाको अवस्था” (कावासोती, नगरपालिका वडा नं. ०६, चाँदनीटोल नयाँ गाउँका महिलाहरुको एक अध्ययन) विषयमा अध्ययन सम्पन्न गरी तयार पारिएको यो शोधपत्र समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर उपाधिको लागि उपयुक्त ठहरिएकोले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

नाम

हस्ताक्षर

श्री भुव बहादुर सुनार
(विभागीय प्रमुख)

.....

श्री लिला बहादुर भण्डारी
सहिद स्मारक कलेज, चितवन
(बाह्य परिक्षक)

.....

श्री गुरु प्रसाद सुवेदी
(शोध निर्देशक)

.....

कृतज्ञता ज्ञापन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानवीक तथा समाजशास्त्र संकाय अन्तर्गत समाजशास्त्र विषयको स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि “घरेलु हिंसा र नेपाली महिलाको अवस्था” विषयक सोधपत्र तयार पारिएको छ । प्रस्तुत सोधपत्र मैले श्रद्धेय गुरु श्री गुरु प्रसाद सुवेदीले ज्यू को निर्देशनमा तयार गरेको हुँ । आफ्नो अमूल्य समयको प्रवाह नगरी अत्यन्तै स्नेहपूर्वक सोधपत्र तयार गर्नका निम्ति कुशल निर्देशन गरिदिनु हुने गुरुको म सदा ऋणी रहने छु । साथै आवश्यक महत्वपूर्ण सरसल्लाह, सुभाष र निर्देशन मार्फत सहयोग गर्नुहुने समाजशास्त्र तथा मानवशास्त्र विभागका संयोजक आदरणीय गुरु श्री गुरु प्रसाद सुवेदी ज्यू, बाह्य परीक्षक लिला बहादुर भण्डारी ज्यू प्रति विशेष कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । यस सोधपत्रको तयारीका क्रममा सहयोग गर्नुहुने कुमारवर्ती बहुमुखी क्याम्पसका गुरुहरु ज्यू प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दै आभार व्यक्त गर्दछु ।

सोधपत्रको अध्ययनको क्रममा सहयोग पुऱ्याउनुहुने कावासोती नगरपालिका वडा नं.६ कार्यालय तथा चाँदनी टोल सुधार समितिलाई म हृदयदेखि नै धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । साथै सम्पूर्ण मुख्य जानकार व्यक्तिहरु जसले मेरो सोधपत्र तयारीमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नु भयो, उहाँहरु प्रति म सदैव आभारी रहनेछु । स्थलगत सर्वेक्षणका क्रममा सोधिएका प्रश्नहरुको भर्को नमानी उत्तर दिनु हुने उत्तरदाता प्रति आभार व्यक्त गर्दछु । शोधपत्र तयारीका क्रममा सदैव हौसला प्रदान गर्नुहुने समाजसेवीहरु लगायत, सन्दर्भ सामाग्रीका लेखक, लेखिका प्रति आभारी छु । साथै हस्तलिखित सोधपत्रलाई अत्यन्त सहयोग भावनाका साथ कम्प्युटर टाइप, गरी सहयोग गरिदिनुहुने श्रद्धेय मित्र दिपक थापा मगर ज्यू तथा द्वितीय तथ्यांक संकलनका लागि म संगै खटिनुहुने श्रद्धेय मित्र हेमन्त भुर्तेल ज्यू प्रति आभार प्रकट गर्दछु साथै सोध पत्र तयार गर्न सधैँ हौसला प्रदान गर्नुहुने परिवारका सदस्यहरु लगायत शुभ चिन्तक प्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

पेमा देवी आचार्य

कुमारवर्ती बहुमुखी क्याम्पस, २०१९

विषय सूचि

	पेज नं.
सिफारिस पत्र	i
स्वीकृति पत्र	ii
कृतज्ञता ज्ञापन पत्र	iii
विषय सूचि	iv-vi
तालिका/चित्र सूचि	vii
संक्षिप्त शब्दावली	viii
अध्याय एक : परिचय	१-१०
१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि	१
१.२ समस्याको कथन	५
१.३ अध्ययनको उद्देश्य	८
१.४ अध्ययनको औचित्य	९
१.५ अध्ययनको संगठन	९
अध्याय दुई : साहित्यको पुनरावलोकन	११-२९
२.१ सैद्धान्तिक पुनरावलोकन	११
२.१.१ सैद्धान्तिक समिक्षा	११
२.१.२ अनुभवजन्य समिक्षा	१८
२.१.३ नितीगत समिक्षा	२५
२.२ अवधारणात्मक ढाँचा	२८
अध्याय तीन : अनुसन्धान पद्धति	३०-३४
३.१ अनुसन्धान ढाँचा	३०
३.२ अध्ययन क्षेत्र छनौट र यसको औचित्य	३०
३.३ समग्रता र नमुना छनौट विधी	३१
३.४ तथ्याङ्कको प्रकृति र स्रोत	३१
३.५ तथ्याङ्क सङ्कलन विधी	३१
३.५.१ प्राथमिक स्रोत	३२

३.५.२ द्वितीय स्रोत	३३
३.६ तथ्याङ्कको व्याख्या र विश्लेषण	३३
३.७ अध्ययनको सिमितता	३३

अध्याय चार : अध्ययन क्षेत्रको परिचय **३५-३८**

४.१ कावासोती नगरपालिकाको अवस्थिति	३५
४.२ भौगोलिक अवस्था	३५
४.४ कावासोती नगरपालिका वडा नं. ६ को संक्षिप्त चिनारी	३७

अध्याय पाँच : अनुसन्धान क्षेत्रका महिलाको सामाजिक, आर्थिक तथा

हिंसाको स्थिती अध्ययन **३९-६६**

५.१ विभिन्न अवस्थामा महिलाहरूले भोगेका हिंसाहरू	३९
५.१.१ उमेर र हिंसाको स्थिती	३९
५.१.२ परिवारको आकार र हिंसाको स्थिती	४०
५.१.३ वैवाहिक स्थिती र हिंसा	४१
५.१.४ जातिगत विवरण र हिंसाको स्थिती	४३
५.१.५ शैक्षिक विवरण र हिंसाको स्थिती	४४
५.१.६ आर्थिक अवस्था र हिंसाको स्थिती	४७
५.१.७ धर्म र हिंसाको स्थिती	५०
५.२ महिलाले भोगेका हिंसाका प्रकार	५१
५.२.१ महिला माथिको हिंसा र हिंसा कर्ता	५१
५.२.२ हिंसाका प्रकार	५२
५.३ महिला माथिका हिंसाका कारणहरू	५४
५.४ हिंसा सहनुका कारण	५५
५.५ हिंसाबाट पर्न गएका असर/प्रभाव	५७
५.६ हिंसा रोकथामका उपायहरू/सुधारका पक्षहरू	५९
५.७ महिला हिंसा सम्बन्धी उत्तरदाता तथा मुख्य उत्तरदाताको धाराणा	६०
५.८ उत्तरदाता महिलाको वैयक्तिक अध्ययन	६२
वैयक्तिक अध्ययन-१	६२
वैयक्तिक अध्ययन-२	६४

अध्याय छ :- साराशं र निष्कर्ष	६७-७१
६.१. साराशं	६७
६.२. निष्कर्ष	७१
सन्दर्भ सुची	७२-७५
परिशिष्ट	७६-८३

तालिका सूचि	पेज नं.
तालिका नं. १ कावासोती नगरपालिकाको भु-उपयोगको तथ्याङ्क विवरण	३६
तालिका नं. २ उमेर अनुसार उत्तरदाता र उनिहरुमाथिका हिंसाका विवरण	३९
तालिका नं. ३ परिवार अनुसार उत्तरदाता र उनिहरु माथिका हिंसाको विवरण	४१
तालिका नं. ४ उत्तरदाताको वैवाहिक स्थिती र हिंसाको अवस्था	४२
तालिका नं. ५ उत्तरदाताको जातिगत विवरण र हिंसाको अवस्था	४३
तालिका नं. ६ महिलाको श्रीमानको शैक्षिक विवरण र हिंसाको अवस्था	४५
तालिका नं. ७ महिलाको शैक्षिक विवरण र हिंसा सहनेको संख्या	४६
तालिका नं. ८ उत्तरदाताहरुका श्रीमान/परिवारको पेशागत विवरण र हिंसाको अवस्था	४७
तालिका नं. ९ महिला माथिका हिंसाकर्ता र हिंसाको प्रकार	५१
तालिका नं. १० महिला माथिको हिंसाको प्रकार	५३
तालिका नं. ११ महिला माथिका हिंसाका कारणहरु	५५
तालिका नं. १२ महिलाले हिंसा सहनुका कारणहरु	५६
तालिका नं. १३ हिंसाबाट पर्न गएका असर/प्रभाव	५८
तालिका नं. १४ हिंसा हटाउन सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु	६०

चित्र सूचि

चित्र नं. १ उत्तरदाताको पेशागत विवरण र हिंसाको अवस्था	४८
चित्र नं. २ उत्तरदाताको सम्पती माथिको स्वामित्व र हिंसाको अवस्था	४९
चित्र नं. ३ धर्म र हिंसाको अवस्था	५०

केहि संक्षिप्त शब्दाबलीहरु

१.न.पा. = नगरपालिका

२.व.का. = वडा कार्यालय

३.वाड नं. = वडा नम्बर

४.टि.भि. = टेलिभिजन

५.एफ.एम. = फ्रिक्वयन्सी मोडुलेसन

६.कि. मि. = किलोमिटर

७.NGO = Non Governmental Organization

८.INGO = International Governmental Organization